КОМИТЕТ РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН ПО ОХРАНЕ ОБЪЕКТОВ КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ	ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ МӘДӘНИ МИРАС ОБЪЕКТЛАРЫН САКЛАУ КОМИТЕТЫ

ПРИКАЗ **БОЕРЫК**

09.12.2019 № 234-П

Татарстан Республикаксы, Алексеевский районы, Олы Кызыл Яр авылы адресы буенча урнашкан «Казан–Богородица чиркәве, 1795 ел, 1887–1888 еллар, арх. Л.К. Хрщонович» ачыкланган мәдәни мирас объектын Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният ядкәрләре) бердәм дәүләт реестрына «Казан–Богородица чиркәве, 1795 ел, 1887–1888 еллар, арх. Л.К. Хрщонович» төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объекты сыйфатында кертү һәм мәдәни мирас объектының сак предметын, чикләрен һәм территориядән файдалану режимын раслау турында

“Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни ядкарьләре) турында” 2002 елның 25 июнендәге 73-ФЗ номерлы Федераль закон, “Татарстан Республикасында мәдәни мирас объектлары турында” 2005 елның 1 апрелендәге 60-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 10 июнендәге 393 номерлы “Төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объектын яисә җирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектын Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектларының (тарихи һәм мәдәни ядкарьләренең) бердәм дәүләт реестрына төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объектын кертү турында карар кабул итү тәртибе турындагы Нигезләмәне раслау турында”гы 393 номерлы карары, 2018 елның 20 ноябрендәге дәүләт тарихи-мәдәни экспертизасының уңай нәтиҗәсе нигезендә **боерам**:

1. Татарстан Республикаксы, Алексеевский районы, Олы Кызыл Яр авылы адресы буенча урнашкан «Казан–Богородица чиркәве, 1795 ел, 1887–1888 еллар, арх. Л.К. Хрщонович» ачыкланган мәдәни мирас объектын Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният ядкәрләре) бердәм дәүләт реестрына «Казан–Богородица чиркәве, 1795 ел, 1887–1888 еллар, арх. Л.К. Хрщонович» төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объекты сыйфатында кертергә.

2. «Казан–Богородица чиркәве, 1795 ел, 1887–1888 еллар, арх. Л.К. Хрщонович» төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләрен расларга (1 кушымта).

3. «Казан–Богородица чиркәве, 1795 ел, 1887–1888 еллар, арх. Л.К. Хрщонович» төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объекты территориясеннән файдалану режимын расларга (2 кушымта).

4. «Казан–Богородица чиркәве, 1795 ел, 1887–1888 еллар, арх. Л.К. Хрщонович» төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объектының сак предметын расларга (3 кушымта).

5. Бу боерыкның үтәлешен тикшереп торуны үз өстемә алам.

Рәис И.Н. Гущин

Татарстан Республикасы мәдәни
мирас объектларын саклау комитетының
«09»12.2019 № 234-П
боерыгына 1_нче кушымта

«Казан–Богородица чиркәве, 1795 ел, 1887–1888 еллар, арх. Л.К. Хрщонович»
төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объекты **территориясе чикләре**

«Казан–Богородица чиркәве, 1795 ел, 1887–1888 еллар, арх. Л.К. Хрщонович»
төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең картасы
(схемасы)

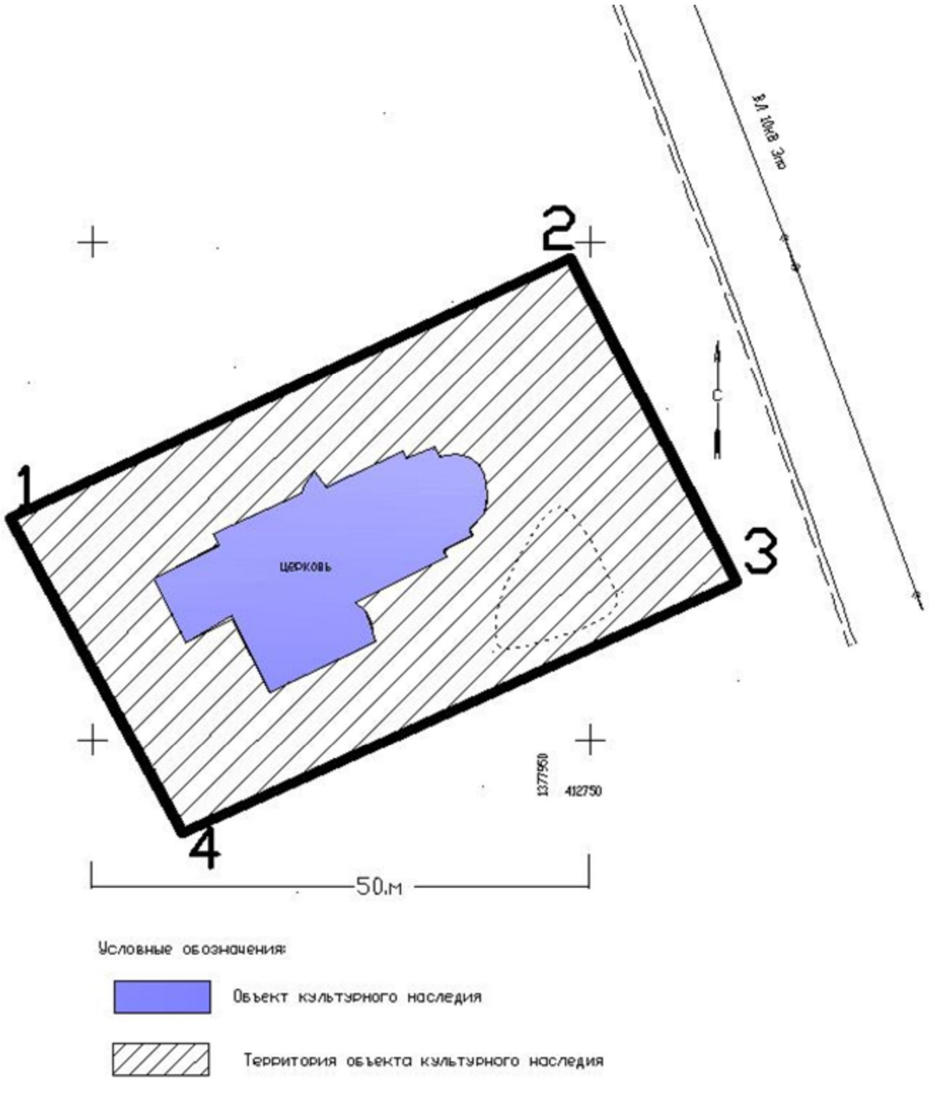

1 – «№» территориянең характерлы (борылыш) чиге

«Казан–Богородица чиркәве, 1795 ел, 1887–1888 еллар, арх. Л.К. Хрщонович»
төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең
борылыш нокталары таблицасы

№	МСК 16 координаталар системасы		Нокталарның WGS–84 системасындагы координаталары	
	X	Y	Төньяк киңлек	Көнчыгыш озынлык
1	412772.29	1377891.65	55°13'01,47450"	50°15'25,66804"
2	412798.33	1377947.96	55°13'02,28440"	50°15'28,87806"
3	412765.90	1377964.73	55°13'01,22644"	50°15'29,79415"
4	412740.66	1377908.96	50°15'29,79415"	50°15'26,61548"

«Казан–Богородица чиркәве, 1795 ел, 1887–1888 еллар, арх. Л.К. Хрщонович»
төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең
тасвирламасы

«Казан–Богородица чиркәве, 1795 ел, 1887–1888 еллар, арх. Л.К. Хрщонович» төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләре түбәндәгечә үтә:

көньяк-көнбатыш өлеш: төньяк-көнбатыш юнәлештә бистә юлына перпендикуляр (4-1 борылыш нокталары);
төньяк-көнбатыш өлеш: бистә юлы буйлап (борылыш нокталары 1-2);
төньяк-көнчыгыш өлеш: чиркәү бинасына параллель рәвештә (2-3 борылыш нокталары);
көньяк-көнчыгыш өлеше: урман буйлап көньяк-көнбатыш юнәлештә, чиркәү бинасына параллель рәвештә (3-4 борылыш нокталары).

Татарстан Республикасы мәдәни
мирас объектларын саклау комитетының
«09 »12.2019 № 234-П
_боерыгына 2_нче кушымта

«Казан–Богородица чиркәве, 1795 ел, 1887–1888 еллар, арх. Л.К. Хрщонович» төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объекты территориясеннән **файдалану режимы**

«Казан–Богородица чиркәве, 1795 ел, 1887–1888 еллар, арх. Л.К. Хрщонович» төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләре түбәндәгеләр **рөхсәт ителә**:

- мәдәни мирас объектының физик сакланышын тәэмин итүгә юнәлдерелгән мәдәни мирас объектын саклап калу эшләрен башкару, шул исәптән консервацияләү, ремонтлау, реставрацияләү, заманча файдалануга яраклаштыру;
- мәдәни мирас объектының сакланышын тәэмин итү таләпләренә каршы килмәгән һәм мәдәни мирас объектының заманча шартларда эшләвен тәэмин итәргә мөмкинлек бирә торган хуҗалык эшчәнлеген алып бару;
- мәдәни мирас объектларыннан сак предметы булган үзенчәлекләрен үзгәртмичә, функциональ файдалануның төрләре нигезендә заманча файдалану өчен файдалану һәм аларны урнаштыру;
- «Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни ядкарьләре) турында» 2002 елның 25 июнендәге 73-ФЗ номерлы Федераль закон таләпләрен исәпкә алып, мәдәни мирас объектының бөтенлеген боза торган корылмаларны һәм объектларны, шулай ук вакытлы объектларны җимерү;
- гамәлдәге инженерлык инфраструктурасы объектларын (тышкы су белән тәэмин итү, канализация, җылылык белән тәэмин итү, газ, электр белән тәэмин итү, телефонлаштыру һ.б.) капиталь ремонтлау, шулай ук башкарыла торган эшләр (шул исәптән динамик йогынты) мәдәни мирас объектына йогынты ясамау шарты белән инженерлык инфраструктурасының яңа объектларын җир асты юлы белән салу;
- мәдәни мирас объектын саклап калуга, алардан файдалануга һәм аларны популярлаштыруга юнәлдерелгән территорияне төзекләндерү:
- мәйданчыкларны, алымнарны һәм машина юлларын түшәүдә традицион материаллар (кирпеч, таш, гранит һәм башка табигый материаллар, шулай ук табигый материалларны имитацияләүче материаллар) куллану;
- тарихи мохит элементлары характеристикаларына җавап бирә торган аерым урнаштырылган яктырту җиһазларын куллану;
- яшелләндерү: кисүне санлаштыра торган кыйммәтле агач токымнарын саклап калу, яшелләндерүнең яңа элементларын утырту;

- тарихи-шәһәр төзелеше мохитен саклап калу, мемориаль һәм архитектура-ансамбль мөнәсәбәтендә (Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни ядкарьләре) турында» 2002 елның 25 июнендәге 73-ФЗ номерлы Федераль закон таләпләрен исәпкә алып, аларны торгызу өчен кирәкле җитәрлек фәнни мәгълүматлар булган очракта, биналарны, корылмаларны, корылмаларны, кече архитектура формаларын, коймаларны, капкаларны) югалган тарихи элементларны торгызу;

- мәдәни мирас объектының төп фасадында мәгълүмати язмалар һәм билгеләр урнаштыру беренче каттан да югары түгел;

- эшчәнлек профиле турында мәгълүматны кулланучылар игътибарына җиткерү өчен билгеләнгән тышкы реклама чараларын урнаштыру, оешманың фирма атамасы, аның урнашкан урыны (адресы) һәм эш режимы, индивидуаль эшкуарны дәүләт теркәве турында һәм аны теркәгән органның исеме законнар нигезендә. Тышкы реклама чараларының биеклеге фриз биеклегеннән 2/3 дән артмаска тиеш, катлар тәрәзәләре арасында теге яки бу конструкцияне урнаштыру регламентлана торган урын;

- арка тәрәзәләре булганда, катлар тәрәзәләре арасында урнашкан конструкцияләрнең биеклеге ½ ка кадәр кими. Мәгълүмати конструкцияләрнең киңлеге, декоратив-сәнгать панноларыннан тыш, теге яки бу конструкцияне урнаштыру регламентлана торган простенка киңлегеннән 2/3 дән артмаска тиеш.

Югарыда атап үтелгән барлык эшләр мәдәни мирас объектларын саклау эшләрен башкаруга мәдәни мирас объектларын саклауның вәкаләтле органы тарафыннан бирелгән язмача рөхсәт нигезендә, мәдәни мирас объектларын саклауның вәкаләтле органы белән килештерелгән мәдәни мирас объектларын саклау буенча проект документациясен әзерләү һәм эшләр башкару йөкләмәсе, шулай ук дәүләт тарихи-мәдәни экспертизасының уңай бәяләмәсе булган проект документациясе нигезендә һәм күрсәтелгән эшләрне башкаруны тиешле мәдәни мирас объектларын саклауның тиешле органы тарафыннан тикшереп тору шарты белән башкарыла.

«Казан–Богородица чиркәве, 1795 ел, 1887–1888 еллар, арх. Л.К. Хрщонович» төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләре түбәндәгеләр **тыела**:

- мәдәни мирас объектын яисә аның аерым элементларын саклап калу эшләреннән, шулай ук «Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни ядкарьләре) турында» 2002 елның 25 июнендәге 73-ФЗ номерлы Федераль закон таләпләрен исәпкә алып, мәдәни мирас объектының тарихи-шәһәр төзелеше мохитен саклап калу эшләреннән тыш, җир, төзелеш, мелиоратив һәм башка эшләр башкару;

- капиталь төзелеш объектларын төзү һәм һәйкәл территориясендә булган капиталь төзелеш объектларының күләм-киңлек характеристикаларын арттыру, шулай ук җир төзелеше эшләрен, җир, төзелеш, хуҗалык эшләрен проектлау, башкару һәм мәдәни мирас объектын һәм аның саклау предметын саклап калуга һәм җайлаштыруга бәйле булмаган башка эшләр башкару;

- кондиционерларның мәдәни мирас объектының фасадларында һәм түбәсендә, эре габаритлы антенналар һәм инженерлык җиһазларының башка элементларын урнаштыру;

- тышкы реклама чараларын урнаштыру;

- җир өсте ысулы белән инженерлык инфраструктурасы объектларын (тышкы су белән тәэмин итү, канализация, җылылык белән тәэмин итү, газ белән тәэмин итү, электр белән тәэмин итү, телефонлаштыру һ.б.) үткәрү;

- киосклар, павильоннар, лапаслар, кече архитектура формалары урнаштыру, югалганнарны торгызудан тыш;

- динамик йөкләнеш тудыручы технологияләрне (басым ясау, матбугат, чүкеч һ.б. кебек машиналарны куллану, кривошипно-шатунлы механизмнар, чүкечләр һәм бәрмә хәрәкәтле башка механизмнарны куллану, мәдәни мирас объектына һәм аның әйләнә-тирәсендәге төзелешләрдә күпсанлы машиналарны берьюлы куллану;

- мәдәни мирас объекты территориясен теләсә кайсы төрдәге һәм формадагы төзелеш, көнкүреш калдыклары белән чүпләү;

- санитар кисүләрдән тыш, агачларның кыйммәтле токымнарын кисү.

Татарстан Республикасы мәдәни
мирас объектларын саклау комитетының
«09 »12.2019 № 234-П
боерыгына 3нче кушымта

Татарстан Республикаксы, Алексеевский районы, Олы Кызыл Яр авылы адресы буенча урнашкан «Казан–Богородица чиркәве, 1795 ел, 1887–1888 еллар, арх. Л.К. Хрщонович» төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объектының сак предметы

1.Бинаның урыны һәм шәһәр төзелеше характеристикалары һәм Зур Кызыл Яр авылы һәм аның янәшәсендәге мәдәни ландшафтлар төзелешенең композиция-планлаштыру структурасында аның роле.

2. XVIII гасыр ахырындагы - XIX гасыр ахырындагы культлы корылма буларак бинаның типологик характеристикасы үзенчәлекләре һәм стилистик характеристикасы - классик архитектура формаларын кулланып, барокко стилендәге бина.

3. Күмәк-пространстволы чишелеш: озынча күчәр буйлап сузылган, чаңны эзлекле рәвештә урнаштыру, ике симметрияле өстәмә (аларның берсе югалган) белән, биш кырлы апсид һәм чиркәү өлешенә биш кырлы апсида белән тәмамланган сигез кырлы шатр белән тәмамланган сигезкырлы дүртлек тибындагы апсид күләме белән.

4. Планировка-пространство характеристикалары: дүртлек нигезендә тромплы яктылык барабаны булган сигезлотлы купол булган, тышкы стеналар һәм ябылулар чикләрендә планировка структурасы булган чиркәү өлешенең бүленмәгән күләме.

5. Кызыл кирпечтән астагы стеналар; кирпеч гөмбәзләре, аркалары, тромпалар, кирпеч ароклары һәм тәрәзә һәм ишек уемнарының нурлы уемнары; кирпеч үзгәлекле япмалар; чатыр тәмамланган кирпеч конструкция.

6. Түбәнең тарихи габаритлары, геометриясе һәм конструктив чишелеше, төп күләмдәге яктылык барабаны булган сигез лотлы гөмбәз, шпиль белән ярымсферик гөмбәз, алтарь белән өстәмә материаллар, түбә материалы (табаклы тимер).

7. Тәрәзә (нур нуры һәм арка уемнары белән турыпочмаклы) һәм ишек (туры почмаклы, нур һәм арка уемнары булган турыпочмаклы) уемнарының урыннары, үлчәмнәре, формасы һәм ясалышы.

8. Тәрәзә һәм ишек уемнарының столяр тутырылышларының тарихи геометриясе һәм конструкциясе (реставрация тикшеренүләрен үткәрү процессында төгәлләштерелә).

9. XIX гасыр ахырындагы фасадларның архитектур чишелеше - декоратив элементлар: чиркәүнең сигезенче ярусындагы пилястрлар, өсләрендәге гади кәрнизләр һәм филенкалы өч таҗ йомычка ташлары булган, чиркәү өлешен күп баскычлы кәрнизләр белән тоташтырган, югары яруслы

һәм дүрт яктан да хәрби яруслы пыяла яруслы карнизлар өстәлгән; аскы манара стеналарында һәм алар өстендәге филенкалы өч таҗ йомычка рәвешендәге русталар;

10. XIX гасыр ахырына фасадлар бизәү материалы (фасадлардагы һәм интерьерлардагы кирпеч кладкалар буенча штукатурка һәм стеналарның төсе).

11. XIX гасыр ахырына карата колористик карар (реставрацияләнгән технологик тикшеренүләр уздыру процессында тәгәлләштерелә).

12. XIX гасыр ахырына интерьерларның декоратив бизәлеше: уемнар бизәлешендә һәм гөмбәз нигезендә штукатур озынча декор (реставрация тикшеренүләре үткәрү процессында тәгәлләштерелә).

13. Чиркәүнең төп бинасының барабаны кырында сакланган рәсем.

14. Чын металл тәрәзә рәшәткәләре.

Сак предметы аныкланырга һәм тулыландырылырга мөмкин, шул исәптән фәнни, табигый яисә реставрация тикшеренүләре уздырганда фотоматериаллар да.